

Barsebäck och de olika industrierna

Svenska Dagbladet den 11 november 2004

Kommentar | Kärnkraftens förtida avveckling.

Ett genomgående mönster i mediernas rapportering kring de strandade förhandlingarna mellan regeringen och kraftindustrin har varit att den senare parten har benämnts "industrin".

Denna till synes oskyldiga förkortning undanskymmer att det finns en betydande skillnad i intressen mellan kraftindustri och övrig industri i denna fråga.

För kraftindustrins, eller i detta fall mer specifikt Sydkrafts del, gäller det att få en rimlig betalning när staten i praktiken genomför en expropriering av Barsebäck 2. Blir man tillfredsställd på denna punkt är kärnkraftsnedläggningen i kombination med den verklighetsfrånvända energipolitiken i övrigt snarast till fördel för de etablerade kraftbolagen. Dessa har en mycket stark position på den svenska elmarknaden. Ett intresse för alla etablerade företag är att begränsa tillträdet till marknaden. Några egna ansträngningar för att skydda sin marknad behöver kraftbolagen inte göra. Den statliga energipolitiken, som hittills förhindrat satsningar på alla ekonomiskt intressanta produktionsformer av energi, räcker gott i detta avseende. Satsningarna på sol och vind i är i detta sammanhang helt betydelselösa.

De etablerade aktörerna på en marknad kan ofta ha ett gemensamt intresse av att begränsa utbudet. Svårigheten är för aktörerna att sinsemellan bestämma hur neddragningarna ska ske. OPEC har bjudit många exempel på detta. Förhandlingarna om utbudsbegränsningar har ofta brutit samman. För etablerade företag inom EU eller i USA är det vanligen kriminellt att förhandla om utbudsbegränsningar. På elmarknaden hjälper staten i stället företagen att begränsa utbudet. Man pekar ut det företag som ska dra ned kapaciteten och ersätter företaget för neddragningen (om än ej i önskad omfattning). När den väl har skett kan kraftbolagen räkna med att avkastningen höjs på övriga befintliga tillgångar, som vattenkraft och de kvarvarande kärnkraftverken. Om man vill använda de ökade vinsterna till expansion och nyinvesteringar, kan detta ske utanför Sveriges gränser.

De effekter jag pekat på modifieras en del av den nordiska elmarknaden. Klart är emellertid att det för kraftindustrin och dess aktieägare finns en hel del plusposter i regeringens energipolitik. För övrig industri finns däremot inga plusposter. Speciellt allvarlig är situationen för den elintensiva industrin. Här finns framförallt järn- och stålindustri samt skogsindustri. För denna industri är billig energi den främsta lokaliseringsfördel som Sverige har att erbjuda. Själva råvaruförekomsten blir med sjunkande transportkostnader allt mindre betydelsefull i detta sammanhang. Med en fortsatt avveckling av kärnkraften kommer denna konkurrensfördel relativt snart att försvinna.

Med dessa framtidsutsikter kan vi förvänta oss att den elintensiva industrin kommer att förlägga expansion och nyinvesteringar till andra länder än Sverige. Med en ständigt pågående strukturuomvandling leder det till en krympning av industrin i Sverige. Möjligheten att expandera

i andra länder och minska verksamheten i Sverige begränsar skadeverkningarna av energipolitiken för den elintensiva industrin. Därför torde de största skadorna uppstå i de regioner som bärs upp av den råvarubaserade industrin och för anställda och underleverantörer i de kluster som formats kring skogs- och stålindustrin.

Att regeringen har varit nära att nå en uppgörelse med kraftindustrin betyder sålunda inte att energipolitiken och avvecklingen är harmlös för svensk industri eller för svensk ekonomi.

Ulf Jakobsson

©Svenska Dagbladet eller artikelförfattaren.